

УДК619:612.33:579:636.59

С.В. ШУЛЯК, аспірант

Д.А. ЗАСЄКІН, доктор ветеринарних наук, професор

К.Г. ЛОПАТЬКО, кандидат технічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кумуляція колоїдного срібла органами і тканинами перепелів за умов його використання у перепелівництві

У роботі вивчено можливість накопичення срібла в органах і тканинах перепелів за умов його використання для покращення здоров'я і технологічних показників.

Розчин наночастинок срібла, перепела, кумуляція, тканини, органи

На сьогоднішній день у світі накопичено значний науковий потенціал по застосуванню нанорозмірного срібла. Широкий спектр дії, зручність препаративної форми та біологічна доступність наночастинок дає змогу максимально ефективно використовувати його у тваринництві та ветеринарії [1-5, 7, 12].

За даними сучасної наукової літератури срібло не являється незамінним мікроелементом. Однак, дослідження його вмісту в організмі тварин показали наявність даного металу в клітинах мозку, в ядрах нервових клітин, в залозах ендокринної системи, райдужній оболонці очей тощо [7, 12].

Застосування колоїдного срібла у ветеринарній медицині здебільшого пов'язане із його антимікробними, протівірусними, протигрибковими, протипухлинними, дезінвазійними, імуномодуючими властивостями [1, 3-5]. Тобто, срібло, потрапляючи в організм тварини з лікувальною чи профілактичною метою, здатне кумулюватися певними органами і тканинами. Згодом, по харчовому ланцюгу, такий продукт споживає людина.

Вважається, що при надходженні срібла до шлунково-кишкового тракту тварин лише 10-20% його всмоктується тонким кишечником, інші 80-90% – виводяться з фекаліями і, в значно меншій мірі, сечею [5, 7, 13]. В організмі срібло

розподіляється нерівномірно. Хронічна дія високих доз срібла призводить до відкладання його у шкірі та слизових оболонках. Інші науковці стверджують, що срібло не кумулюється організмом і виводиться природним шляхом практично повністю впродовж 2-х тижнів після припинення використання [8, 9, 12].

Нові дослідження, проведені неурядовою організацією “Друзі Землі” в Австралії, Європі та США, фіксують швидке розповсюдження використання нанопродуктів, зокрема і колоїдного срібла – понад 55% від усіх нанопродуктів металів. Нині на ринку представлено майже 600 видів нанопродукції, в т.ч. близько 500 нанопрепаратів для застосування у харчовій промисловості. Це гарантовано призводить до потрапляння срібла в організм людини. Питання лише в тому, які концентрації несуть в собі їстівні продукти, збагачені сріблом, і наскільки вони корисні та безпечні для здоров'я людини.

ВОЗ визначила для срібла максимальну дозу, яка при потрапленні в організм не викликає згубного впливу на здоров'я людини (рівень NAOEL – No Observable Adverse Effect), – 10 г. На основі цієї величини були розроблені рекомендації по толерантному вмісту срібла в питній воді – 100 мкг/л. У Росії, наприклад, згідно Санітарних норм і правил, цей показник удвічі нижчий – 50 мкг/л,

а в Європі – у 10 разів менший – 10 мкг/л. Нині в Україні вимоги щодо гранично допустимих концентрацій для срібла відсутні.

Мета роботи – вивчити металокумуляючу здатність тканин і органів перепелів, дослідити розподіл і накопичення срібла в організмі птиці при випоюванні їм розчинів колоїдного срібла різних концентрацій.

Матеріали і методи досліджень. Дослід проводили в умовах птахогосподарства ТОВ Агросоюз “Фенікс” Київської області на перепелах породи фараон. З цієї метою за принципом аналогів було сформовано 5 груп перепелів добового віку по 50 голів у кожній. В усіх групах (1, 2, 3, 4 – дослідні, 5 – контрольна) перепелів годували повнораціонним комбікормом, збалансованим за поживними та біологічно активними речовинами відповідно норм для певного віку птиці. Випоювання перепелам розчину срібла проводили за такою схемою: група 1 отримувала 1% розчин колоїдного срібла, група 2 – 0,5%, група 3 – 0,1% і група 4 – 0,01% з першої до 30-ї доби життя – щоденно, а з 31- до 90-ї доби – один раз у декаду. Перепели п'ятої групи (контрольної), отримували звичайну воду без срібла [15].

Птицю забивали у віці 10, 60 і 90 днів з дотриманням правил асептики і антисептики. Експерименти на тваринах проводили відповідно до

Вміст срібла в органах і тканинах перепелів, мкг/кг (M±m, n=3)

Зразок тканини	Група				
	1	2	3	4	5 (контрольна)
10 діб					
Трубчаста кістка	6,95±0,7	5,15±0,5	3,98±0,6	3,11±0,4	0,1±0,006
М'язи	0,18±0,03	0,50±0,02	0,10±0,006	0,25±0,03	0,04±0,001
Шкіра	1,12±0,10	1,10±0,05	1,02±0,06	0,95±0,01	0,01±0,003
Серце і легені	0,95±0,02	1,10±0,06	1,05±0,06	0,58±0,01	0,02±0,003
Шлунок	0,11±0,02	0,10±0,002	0,10±0,01	0,08±0,001	0,02±0,001
Печінка	33,25±0,60	30,18±0,20	16,77±0,30	5,80±0,20	1,48±0,06
60 діб					
Трубчаста кістка	5,20±0,06	4,42±0,02	3,19±0,06	3,01±0,02	0,02±0,001
М'язи	0,10±0,006	0,6±0,001	0,2±0,001	0,1±0,01	0,02±0,001
Шкіра	0,97±0,02	0,80±0,01	0,62±0,04	0,58±0,06	0,02±0,002
Серце і легені	0,75±0,01	0,70±0,02	0,85±0,05	0,40±0,06	0,01±0,003
Шлунок	0,15±0,01	0,13±0,01	0,11±0,01	0,07±0,01	0,02±0,001
Печінка	30,20±0,3	28,10±0,6	11,72±0,2	3,80±0,02	1,05±0,005
90 діб					
Трубчаста кістка	4,60±0,06	4,02±0,06	3,08±0,04	2,90±0,06	0,07±0,001
М'язи	0,08±0,002	0,11±0,01	0,07±0,01	0,05±0,002	0,01±0,002
Шкіра	0,55±0,01	0,30±0,02	0,36±0,01	0,20±0,001	0,02±0,003
Серце і легені	0,78±0,01	0,65±0,02	1,10±0,06	0,48±0,01	0,02±0,001
Шлунок	0,11±0,002	0,12±0,002	0,10±0,001	0,05±0,001	0,02±0,001
Печінка	27,15±0,6	18,18±0,3	12,79±0,4	2,20±0,02	1,11±0,006

Європейської конвенції про захист хребетних тварин, які використовуються для експериментальних і наукових цілей (Страсбург, 1986) та Ухвали Першого національного конгресу з біоетики (Київ, 2000).

Упродовж дослідів параметри мікроклімату пташника відповідали встановленим вимогам до вирощування цього виду птиці [3].

Для визначення вмісту срібла зразки тканин (середню пробу) готували методом квартування, зважували, обробляли розчином 2,5 М НСІ і концентрованою HNO₃. Мінералізацію проводили в мікрохвильовій системі закритого типу Milestone Ethnos D. до повного розкладання (1,5-2 год). Отриманий мінералізатор фільтрували і доводили об'єм деіонізованою

водою до мітки 25 мл.

Концентрацію металу в досліджуваних зразках визначали методом атомно-абсорбційної спектроскопії на спектрофотометрах Varian 55B, Австрія та Thermo Solaar, (США) з полуменевим і графітовим детектором із застосуванням Зейманівської або дейтерієвої корекції фону. Результати експерименту оброблено статистично [8, 9, 12].

Результати досліджень.

Отримані результати по визначенню вмісту срібла в організмі перепелів вказують на дозозалежне його накопичення і дають змогу встановити певний розподіл наночастинок срібла в органах і тканинах (табл.).

Так, вміст срібла в трубчастій кістці перепелів станом на 10 добу

дослідів в групах 1, 2, 3, 4 становив відповідно 6,95 мкг/кг, 5,15; 3,98 і 3,11 мкг/кг, тобто, концентрація срібла в даній тканині зменшується відповідно до концентрації використаних розчинів, однак у 7-3 тисячі разів є більшою, ніж у контролі. Подібні щодо динаміки зменшення дані нами встановлено і для інших досліджуваних тканин: м'язи, шкіра, шлунок, серце і легені. Разом з цим, спостерігається різна накопичувальна здатність тканин перепелів. У нашому експерименті печінка перепелів є основним органом, в якому максимально накопичено досліджуваний метал після його потрапляння в організм пероральним шляхом (див. табл.). Тому, спираючись на результати власних досліджень, можна зробити

висновок, що саме печінка і трубчасті кістки мають найвищі кумулятивні властивості колоїдного срібла.

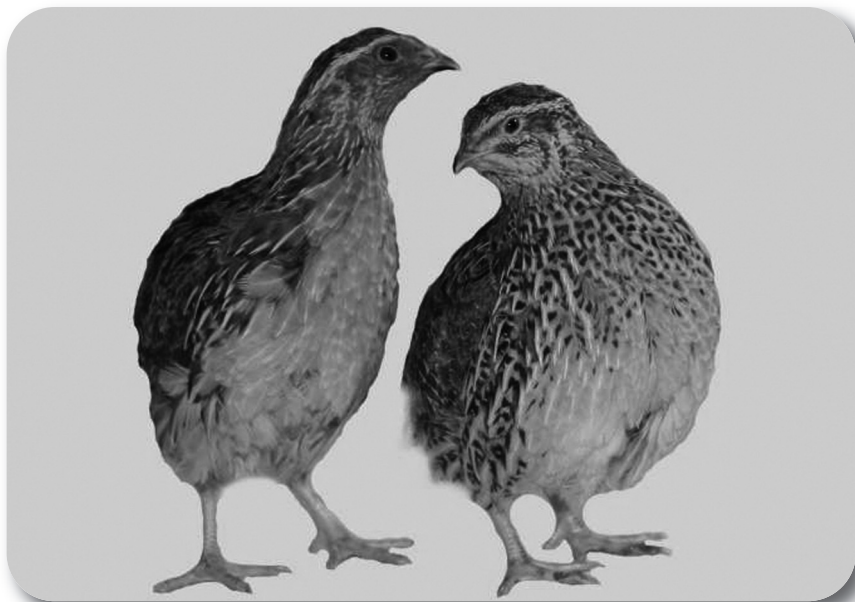
Висновки

1. Розподіл і кумуляція наночастинок срібла в різних тканинах перепелів вказують на дозозалежне накопичення срібла.

2. Найбільшу кумулюючу здатність срібла із досліджуваних тканин перепелів має печінка і трубчасті кістки.

3. Рівень загального вмісту срібла в усіх досліджуваних тканинах перепелів з віком зменшується.

В работе изучена возможность накопления серебра в органах и тканях перепелов в условиях его использования для улучшения здоровья и технологических показателей.

Раствор наночастиц серебра, перепела, кумуляция, ткани, органы

The paper studied the possibility of silver accumulation in the

quail tissues and organs during its usage to improve the health and technological indicators.

Nanoparticles silver solution, quail, cumulation, tissues, organs

Література

1. Борисевич В.Б. Біологічна активність нанопорошків металів / В.Б.Борисевич, М.А.Куліда [та ін.] // Ветеринарна медицина України. – 2010. – №7. – С. 42-43.

2. Бусол В.О. Науково-методичні рекомендації щодо методичних підходів до оцінки ризиків використання наноматеріалів у ветеринарній медицині та тваринництві / В.О.Бусол, М.О.Якубчак, Л.В.Бусол // К. – 2010. – 20 с.

3. Волошина Н.О. Перспективи застосування колоїдів наночастинок металів у ветеринарній медицині / Н.О.Волошина, О.Ф.Петренко, В.Г.Каплуненко [та ін.] // Ветеринарна медицина України. – 2008. – №9. – С. 32-43.

4. Засекін Д.А. Перспективи застосування нанорозмірного срібла у птахівничій галузі України / Д.А.Засекін, М.Д.Кучерук, В.В.Соломон [та ін.] // Ветеринарія. – 2008. – №11-12 (72-73). – С. 7-11.

5. Чекман І.С. Нанофармакологія / І.С.Чекман – К.: За друга, 2011. – 424с.

6. Доклінічні дослідження лікарських засобів / [гол.ред. Стефанов О.В.] – К.: Авіцена, 2001. – 528 с.

7. Asharani P.V. Citotoxicity and genotoxicity of silver nanoparticles in human cells / P.V.Asharani, G.Low Kah Mun, M.P.Hande [et al.]. – ACS Nano. – 2009. – Vol.3, №2. – P. 279-290.

8. Genotoxic analysis of silver nanoparticles in Drosophila / E.Demir, G.Vales, B.Kaya [et al.] // Nanotoxikology. – 2011. – Режим доступу до журн.: <http://informahealthcare.com/doi/abs/10.3109/1743>

5390.2010.529176?journalCode=nan

9. Цудзевич Б.О. Ксенобіотики: накопичення, детоксикація та виведення з живих організмів [монографія] / Б.О.Цудзевич, О.Б.Столяр, І.В.Калінін, В.Г.Юкало. – Тернопіль: Вид-во ТНТУ ім. І.Пулюя, 2012. – 384 с.

10. Bury N.R. Nutritive metal uptake in teleost fish / N.R.Bury, P.A.Walker, C.N.Glover // J.Exp. Biol. 2003. – Vol.206(1). – P. 11-23.

11. Stoliar O.B. Environmental Pollution and Oxidative Stress in fish / O.B.Stoliar, V.I.Lushak // Oxidative Stress – Environmental Induction and Dietary Antioxidants / Ed. V. Lushak. – 2012. – P. 131-166.

12. Wang W.X. Comparative approaches to understand metal bioaccumulation in aquatic animals / W.X.Wang, P.Rainbow //Comp. Biochem. Physiol. – 2008. – Vol.148 (4). – P. 315-323.

13. Дибкова С.М. Визначення генотоксичності наночастинок металів, перспективних до застосування в біотехнології / С.М.Дибкова, М.Є.Романько, Т.Г. Грузіна [та ін.] // Біотехнологія. – 2009. – Т.2, №3. – С. 80-85.

14. Gou N. Mechanistic toxicity assessment of nanomaterials by whole-ctll-array stress genes expression analysis / N.Gou, A.Onnis-Hayden // Environ. Sci. Technol. – 2010. – Vol. 44, №15. – P. 5964-5970.

15. Засекін Д.А. Вплив різних концентрацій колоїдного срібла на мікробіоценоз тонкого і товстого кишечника у перепелів породи Фараон / Д.А.Засекін, С.В.Шуляк, М.Д.Кучерук // Сучасне птахівництво. – 2012. – №2(111). – С. 23-26.